

Friidom

Nr. 5

LANDSUTGAVE

1. årg.

Tolugt mod

Tolugt mod er godt aa hava.
Titt mod straumen før du kava,
um din rett er nok saa god.
Ymist før du sjaa og hoyra,
som er ilt i syn og öyra;
tak det alt med tolugt mod.

Naar dei til sitt eige nögje
gjera berre laat og lögje
av ein gjerning, som var god;
naar med skam dei ned vil riva
betre verk, enn sjølv dei driva,
tak det alt med tolugt mod.

Naar dei til sitt eige gaman
leggja slarv og drösor saman
um ei grend, som vist er god;
naar dei skjella og skamfama
folk, som ikkje sjølv faa svara,
tak det alt med tolugt mod.

Naar dei lygn um landet senda
rundt, og sanningi forvenda
i ein storm av skraal og ljod;
naar dei truga folk aa tegja,
som ei ord imot vil segja,
tak det alt med tolugt mod.

Um eit ord du heve svara,
og det so var snutt og snara,
til det reint paa tverke stod;
var du huta midt i talen,
som ein unge, vild og galen,
tak det alt med tolugt mod.

Tru du mea, at retten vinner,
naar han rette tidi finner;
men han trenger verja god,
og det verter langt aa bida;
mang ein harm du iyrst maa lida.
Berre hav eit tolugt mod.

Ivar Aasen.

STANDHAFTIGHET

Tiden setter store krav til oss alle. Dette daglige press, denne monotonen dur fra propagandaens hekreyte over sin virkning uten opphold.

Tungt synes det mange ganger å kjempe mot dette kolossale oppbud av halve sannheter og direkte løgn. Restriksjoner og forbud setter en stopper for enhver fri meningsutveksling. Vi har bare vår egen formuft å sette vår lit til. Enhver støver og forsøker ikke å bli revet ned i malstrømmen som hvirvler uten stans gjennom radio og presse.

I en slik tid klynger man seg til det minste håp; får friskt mot av en ørliten gledelig nyhet. Da er troen klippefast, og man står fordinnsfri og uredd.

Men så kan mørke tider komme. Nederlag følger på nederlag, lysglimtene blir ferre og ferre. Det som vi ansa for helt sikert, brast en dag. Håpet som nesten var blitt til tro, ralnet. Motet synes å gå fra en, krefte ene til å stå imot, svekket. - Og tvi-

len kommer veltene innover en. Har det hele noen hensikt?

Nettopp da er det nødvendig å sette alle kluter til. Når det røymer på, når tvilen brer seg, gjelder det å forstå meningen med det hele.

Kampen for frihet og rett har mening for den enkelte som tar del i den, idet hver en prøve, hver en dyst, styrker ons personlighet og gir en mot og kraft til fortsatt kamp.

Man kan ikke selge seg selv og sin sjel uten å tape sin egen tillit og andres.

For samfundet betyr den enkeltes strid alt. Den lange freds- og frihetsperiode forplikter oss til å forsvare det som er oppnådd og gå fram etter de retningslinjer som er studket ut.

Kampen tar ikke slutt om det ene land etter det andre bukker under for middelderveldet. Kanskje må vi kjempe et helt liv og etter oss kommer andre. Den generasjon som nå viser opp må innprentes og opplyres om

freiheit og rettferd, - hva vi engang har tapt, - og hva vi engang skal vinne fram til.

På den måten skal frihetstanken gro videre; vokse seg sterk for hver ny øttledd, da mi seieren engang komme. Et folk kan ikke overvinges i all tid, - Dette gir det å kjempe den innerste mening.

Vi står ikke alene i denne kampen. Bak oss har vi en mur av Anshövdinger med meni som Wergeland, Björnson og Ibsen som grunnpillarer.

Med en skik arv fra våre fedre, med en slik følelse av samhold vil ethvert angrep bli vist tilbake, enhver prøvelse overvunnet med suunro. I Nils Collet Vogts ligger en dyp sannhet:

- La dem trampe hver vilje i glød, la dem reise hver evne til strid, la dem møtte ditt liv av vor rød, for der kommer, der kommer en tid! Under fanernes modig og tet i den våkende framtidsols skjer kamerater, så mange vi er for vort jordliv, dets frihet og ret!

Dagens Sifte

Knut Hamsun skrev i boken "Prusse et Pologne" som i Paris (utgitt av H. Sienkiewicz) i 1909 (Dengang da Hamsun ennå var énårsrisk).

- Det er for Polakken, slik som han nu kjemper, håpløst å kjempe videre mot den tyske statsrighet. Med Krupske kanoner og med en hvemvittighet fra stenoksem tidsskrift er det politiske Preussen uovervinnlig for Deres folk.

Men det finnes en utvei å innagi enhver larvandret tysk spekulant den følelsen at han på Polens grunn ikke på noen tid på dagen kan være sikker på sitt liv. Det vil til sitt lutt gjøre ham matt.

For Polakkene som tyske undersetter, gjelder det å skaffe seg en tysk servitett og ikke skramme sig over å vise verden dette.

LEVE POLEN.

Jens Tangen ble i april telegrafisk henvilet fra Vestlandet av Terboven. I den konferansen som L.O. formann hadde med rikskommisæren straks etter hjenkomsten ble det meddelt at "syndighetene" hadde bestemt at 1. mai skulle være halv fredag. Landsorganisasjonen skulle så på vegne av arbeiderne takke rikskommisæren og de tyske herrer for deres "høysinn"!

Arbeiderne i Oslo hadde fått nyss om Terbovens "høysinn". Dette skapte trang til å vise de tyske herrer at norske arbeidere ikke lar seg by hva som helst. 1. mai stod hjulene på Aker, Byland, Tune, Myres verksted, Skambo, Elektrisk Bureau og flere andre.

Følgene uteble ikke. Natten mellom 1. og 2. mai ble et par hundre mann arrestert. De fleste slapp ut etter å ha sittet inne et døgn eller to.

Sigwart Andersen, formann ved Statsbanenes verkstedarbeiderforening i Oslo og gruppeformann ved Jernbaneverkstedet, Arne Olsen ble arrestert etter angiveri av fire nazister i arbeidsstokken.

To tillitamenn, Ingeberg og Wilberg, ved Gjøvik støperi ble arrestert. De ble utspekt av bedriftens disponent, nazisten Rygh.

Videre er sekretæren i samorganisasjonen i Rogaland, C. Strøm arrestert. Han var som kjent med i "Tysklandsdelegasjonen"!

Det ser smått ut med noe resultat av de forhandlingene som er pågått gjennom lang tid med sikte på å oppnå lønnsforhøyelse for dyrtiden. Veiarbeiderne forhandlingene er trenert i måneder. Det samme gjelder statsmennene og alle de arbeidsgruppene som L.O. selv har forhandlet på vegne av. Under forhandlingene med jernbaneetaten ble det vist til at lønningene i Tyskland ligger lavere enn de norske!

Og det ble sagt rett ut at det ikke ville være gunstig å belemre varemarkedet med millioner nye kroner i ny kjøpekraft!

Da de 850 hvalfangene og sjøfolk kom til Oslo, møtte de Vesle-Göbbels tale og oppfordring om å melde seg inn i N.S. med bitende tushet. Etter mottagelsen skulde det være fest med bespisning. Sjøfolkene hadde hørt A og skjønte B. Til festen møtte det opp 24 - fire og tyvestykker. I all hast ble hirden og lignende rasket sammen for å spise opp lapskeusen!

Nazistenes forsök på å fiske med Halvar Olsen har fått uheldig ut. På hans foredrag på Golia var det møtt fram 41 mennesker. Av disse kom 37 opp med Östensjöbanen i følge med taleren!

Fagforeningene i Bygningsarbeidernes Hus har fått vare om å se seg om etter nye kontorer, fordi tyskerne har bruk for kontorene. Det hersker stor forbirtelse fra bygningsarbeiderne over at de skal kastes ut av det hus de gjennom år har spart til og som de har bygget selv for å kunne være under eget tak.

Det kommer etter hvert meldinger fra de arbeiderne som reiste til Tyskland som "friivillige". Disse meldingene avslører hele humbugen med de gilde arbeidsvilkår dermede. Lønna er elendig, maten likeså, boligforholdene kriminelle. Det eneste som er omfattende er ufriheten. Mange arbeidere søker i sin fortvilelse å komme seg vekk og hjem. De selger endog sine klar for å klare det. Førre arbeidere klarte å komme ombord i en Wilhelmsen båt. Men de ble arrestert herhjemme fordi de ikke hadde visum for utreise fra Tyskland!

De 800 arbeiderne fra Fornebu som i all hui og hast ble sendt opp til Cardamoen fikk ikke sånn forpleining som det ble skrytt av i radio. Fra fredags morgen til lørdag kvell fikk de bare to stylker brød og noe suppe som nærmest kan karakteriseres som oppvaskvann. De fikk heller ikke nattely, men måtte gå ute om natta og holdt på å fryse ihjel. Arbeidernes forbirtelse over behandlingen var sterk og ga seg til slutt utslag i at de simpelthen gikk

til nedleggelse av arbeidet. Samtlige 1000 mann som var på plassen mandag, la arbeidet ned, og tyskerne måtte gå med på å forhandle om rettelse på de uhyrlige arbeidsforholdene.

SPORT

Da forhandlingene med Sverige brast i 1905, oppfordret Fridtjof Nansen landets ungdom til idrettsstreik overfor Sverige. Alle stevner med Sverige ble avlyst. Dette tok svenskene meget ille opp.

Idrettsstreiken er altså ikke av ny dato. Fridtjof Nansen, i hvis navn Quisling har solet seg lengo, viste den samme vei i 1905 som norske idrettsmenn gør idag.

Ved sykkelmesterskapet i Oslo 11. mai deltok det 7 ryttere på 3 milen. Walter Andersen, som ikke har deltatt på 3 år, ble 1ste mann med flere minutters forsprang på nesteemann Reichborn-Kjennerud. (Han var heldigere denne gang. Forrige løp måtte han gi opp ved Skøyen etter 5 minutters ritt!) Ikke noe rart forresten. Hans trening i de sist 2 år har bestått i å drikke øjolter i 2. etasje på Lyches restaurant.

I turistklassen deltok det 3 deltagere. Gutteklassens eneste del tager snudde for tidlig. (Se Aftp. 12/5)

Om Bragds mesterskap i hopp uten tilløp siterer vi fra Aftp. 12/5
- I selve mesterskapet var det for mange programhelter, i lengde var det sildes anmeldt 14 man, hvorav bare 5 startet. I høyde var tallene henholdsvis 7 og 4. Blandt de som ikke møtte var Reidar Lundsgård og Hans Engnestangen. -

Til generaldirektør Hoff ved Norges Statsbaner kom det følende en sjekk på kr. 10.000--- med påskrift om at det utgjorde honorar for agitasjonsreiser, propaganda m.v. Sjekken kom fra Idrettsdepartementet. Da generaldirektør Hoff ikke kjente til et slikt honorar gjorde han henvendelse til Idrettsdepartementet, hvor saaken hurtig ble oppklart. De 10.000.-krone

skulde vært sendt til Charles Hoff! Det var en ekstra påskjønnelse til denne herre for det arbeid han driver for N.S. mot den norske idrettsungdommen.

For en tid siden var Oslos fotballklubber samlet til møte for å drøtte situasjonen. De besluttet enstemmig - ca. 50 klubber var representert - at de ikke ville drive sin idrett etter at deres lovlig valgte ledere var vraket og dels satt i fengsel. De ville ikke la seg bruke av nazistene.

B. Carlsen, som i en årrekke har stelt med disse sendingene, ble kastet.

Kirkens svar kom momentant og kraftig. Fra den dag Carlsen ble kastet sier enhver norsk prest nei til å tale i radio. De gamle kontrakter ble holdt; streiken ble derfor effektiv først ved påsketider. I dag vet man altså at de prester som lar sine gudstjenester kringkaste, eller som opptrer i formiddagsandagtene er nazister.

En hirdmann fra Ski, Knut Nordmann, som er velkjent i bygden som et arbeidssky individ, søkte seg for en tid siden inn på jernbanen. Nazisten, inspektør Jahr, ordfører i Bærum, vilde naturligvis ta ham inn. Innårlig viste det seg at gutten hadde forsøkt skolevidnesbyrdet. Gutten kom ikke inn!

Siden sist

Fredag den 8. mai holdes konstituerende møte i N.S.-teater og filmgruppe. Følgende 16 var tilstede: Cally Monrad, Leif Sinding, Finn Halvorsen, Lalla Hiort Schøyen, Igard-Östvig, Henry Alv, Willy Johansen, Åge Brårud, Odd Lium (underregissør ved Chat Noir) Ellen Lium (forretningsfører i Rosekjellern) Sigurd Eldegard, Johan Hauge Einar Tveito, Viktor Iverson, Zaitzow og Signe Ramberg.

Jonas Lie fulgte med Terboven til Svolvær for å bistå ved forhørene. Øyenitner forteller at han opptrådte mer brutalt enn tyskerne selv. Under et forhør ble to nordmenn fort inn. De var sterkt forslått. Kst. Lie pekte på de skamslitte lensmenn og ropte til dem han holdt på å forhøre: "Se på de svina der. Hvis dere ikke svarer skikkelig skal dere komme til å se likedan ut." Under et annet forhør seg to av ofrene ned av stolene sine på grunn av slag og utmattelse. Da for kst. Lie opp og ropte: "Dra dette rasket ut og slagt dem ned!"

Det er kommet krav til departementet om at disse skal abonner på "Fritt Folk" i ett år for samtlige funksjonærer. På denne måten skal statskassen understøtte naziorganet med titusener av kroner.

I begynnelsen av mars var det stor oppvask i Kringkastinga. De religiøse sendingene, som var de eneste som var blitt nøytrale, ble overlatt til Kirkedepartementet, som sette ett par naziprester til å styre med den. Kirkens konsulent, pastor Ingvald

- at tyske skuspillere som kommer til Oslo får utlevert rasjoneringskort for klar selv om benøket gjelder bare for et par dager.

- at samtidig som vår kafferasjon ble nedsatt fra 30 til 10 gram pr. uke, ble tyskernes rasjon hevet til 80 gram pr. uke.

- at Terboven i sin tale 1. mai sa bl. a: De 20.000 som ennå er ledige skal vi skaffe arbeide i løpet av sommeren.

- at Ugens rapport fra Oslo Arbeidskontor i Aftenpostens numr. 30/4 side 7, spalte 2 opplyser tallet på arbeidsledige den 15. april til 40.574.

- at tallet på arbeidsledige den 31. okt. 1940 var 32.700.

- at stråhatter var forbudt 17 mai i Oslo.

- at kranser og blomster ved Wergelandsstatuen ble fjernet av politiet og hirden 17. mai.

- at tre fulmektinger ved politiet i Oslo er avskjediget fordi de har meldt seg ut av N.S.

- at en av de tre er fullmekting Hanevold ved overvåningspoliti.

VETDE